

Οι Γεωπολιτικές Επιδιώξεις της Τουρκίας

Βασίλης Μούτσογλου
Πρέσβης ε.τ.

Η γεωπολιτική του τέλους εποχής

Μετά την κατάλυση των κομμουνιστικών καθεστώτων την αρχή της δεκαετίας του 1990, η φιλελεύθερη δημοκρατία αποτέλεσε παγκόσμιο πρότυπο και το διεθνές γεωπολιτικό σύστημα κατέστη μονοπολικό με τις ΗΠΑ σε ηγετικό ρόλο. Η παγκοσμιοποίηση της φιλελεύθερης οικονομίας επικράτησε με την Κίνα και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες, μεταξύ των οποίων και η Τουρκία να επωφελούνται τα μέγιστα. Ωστόσο,

- Τριάντα χρόνια μετά, το σύστημα φαίνεται να αλλάζει με ορόσημο τον Ρωσο-Ουκρανικό πόλεμο.
- Οι ΗΠΑ ήδη κατά την εποχή του Τράμπ άρχισαν να χάνουν την παντοδυναμία τους και να αποσύρονται βαθμιαία από την παγκόσμια σκηνή. Η οικονομική κρίση και η πανδημία οδήγησαν τα κράτη σε περισσότερο επεμβατικό ρόλο στο εσωτερικό τους, ενώ η ενεργειακή κρίση που προκλήθηκε από τον πόλεμο επέτεινε την τάση αυτή.
- Οι ΗΠΑ παραμένουν η ισχυρότερη δύναμη ωστόσο παγκόσμιο ρόλο διεκδικούν επίσης η Κίνα με την πολύ μεγάλη οικονομική ισχύ που της παραχώρησε η Δύση, η Ρωσία με τον πόλεμο που εξαπέλυσε στην Ουκρανία αλλά και άλλες χώρες όπως η Τουρκία που βρήκαν το πεδίο ελεύθερο λόγω των φοβικών συνδρόμων της Δύσης.
- Υπάρχει μια διολίσθηση προς την αυταρχική διακυβέρνηση όπως εμφανίζεται στη Ρωσία, Κίνα, Τουρκία, Ουγγαρία, Βόρεια Κορέα, Βενεζουέλα, Ιράν, Λευκορωσία.
- Χαρακτηρίζεται από αυτοπεποίθηση της Ρωσίας, η οποία επεκτείνει την επιρροή της στην Αφρική μέσω της μισθοφορικής Wagner.
- Αρχίζει να επικρέμεται η απειλή ενός οικονομικού πολέμου ΗΠΑ – Κίνας που δεν αποκλείεται να έχει και θερμές εκφάνσεις. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί το ενδεχόμενο αυτό στην Ευρώπη του *laissez passer - laissez faire*, η οποία είχε αναθέσει την ανάπτυξη της στην Κίνα, την ασφάλεια της στις ΗΠΑ και την ειρήνη στην ήπειρο, στην Τουρκία.
- Η άναρχη κατάσταση που δημιουργήθηκε με τον πολλαπλασιασμό των πόλων οδηγεί σε αναζήτηση περιφερειακών και όχι μόνο ρόλων και από άλλες χώρες όπως η Ινδία ή ακόμη και η Σαουδική Αραβία. Οι BRICS, αν και δεν συντάχθηκαν πλήρως με τη Ρωσία, δεν έλαβαν γενικά θέση εναντίον της εισβολής στην Ουκρανία.
- Μια από τις θέσεις που προβάλλονται είναι ότι, όπου επενέβησαν οι Αμερικανοί, η κατάσταση δεν βελτιώθηκε. Και πράγματι δεν βελτιώθηκε

ούτε στο Ιράκ, ούτε στη Λιβύη, ούτε στη Συρία για να μην αναφερθεί η περίπτωση της Γιουγκοσλαβίας με αποτέλεσμα τουλάχιστον την άδικη κατανομή εδαφών που επιβλήθηκε, δεδομένου ότι τα εσωτερικά σύνορα είχαν συρθεί χωρίς να ληφθεί υπόψη το ενδεχόμενο διάλυσης της Ομοσπονδίας.

Πώς βλέπει η Τουρκία το γεωπολιτικό περιβάλλον

Οι Τούρκοι εκφράζουν τις απόψεις τους σε σχέση με τον πόλεμο στην Ουκρανία. Υιοθετούν μάλλον τη ρωσική άποψη για το παγκόσμιο σύστημα.

- Το Μνημόνιο της Βουδαπέστης του 1994 παρείχε εγγυήσεις ασφαλείας σχετικά με την ένταξη της Λευκορωσίας, της Ουκρανίας, και του Καζακστάν στη Συνθήκη μη διάδοσης πυρηνικών όπλων
- Το μνημόνιο αυτό αφορούσε σε ένα μονοπολικό παγκόσμιο σύστημα. Ωστόσο έκτοτε ο κόσμος έχει αλλάξει. Δεν υπάρχει πλέον μια διεθνής ισορροπία.
- Υπάρχει μια μεγάλη στρατιωτική και οικονομική δύναμη, οι ΗΠΑ και γύρω άλλες δυνάμεις όπως η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία, η Γερμανία και από κάτω μια πυραμίδα άλλων δυνάμεων που διεκδικούν ρόλο, συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας
- Η Ρωσία και οι άλλες δυνάμεις επιζητούν πλέον μια νέα ισορροπία.
- Το παρόν σύστημα δεν είναι δίκαιο, ο κόσμος είναι μεγαλύτερος από τα πέντε κράτη του Συμβουλίου Ασφαλείας. Αυτό πρέπει να αλλάξει, η Τουρκία δεν επιδιώκει την μόνιμη είσοδο της στο ΣΑΗΕ, αλλά την μεταρρύθμιση του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών.
- Αυτό μπορεί να επιτευχθεί είτε με πόλεμο, όπως γίνεται στην Ουκρανία, είτε με τη διαπραγμάτευση μιας νέας ισορροπίας του παγκόσμιου συστήματος.
- Ως τώρα έχουν γίνει πολλοί πόλεμοι μετά τον Ψυχρό Πόλεμο, ωστόσο δεν είχαν δυναμική αλλαγής του παγκοσμίου συστήματος. Αντιθέτως, ο πόλεμος στην Ουκρανία είναι διαφορετικός.
- Κατά την άποψη των Τούρκων, μια μόνο χώρα στον κόσμο είναι σε θέση να μεσολαβήσει για μια λύση στον Ρωσο-ουκρανικό πόλεμο και αυτή είναι η Τουρκία.
- Γενική λύση μπορεί να μη βρεθεί, ωστόσο μπορούν να επιτευχθούν λύσεις σε μικρότερα επιμέρους ζητήματα όπως έγινε με τη συμφωνία για τα σιτηρά.

Πώς βλέπουν οι Δυτικοί την Τουρκία:

Ίσως για την ώρα, η Ισλαμιστική πλέον Τουρκία να μοιάζει χαμένη για τη Δύση αλλά συνεχίζει να θεωρείται σημαντική επειδή:

- Γεωπολιτικά αποτελεί φραγμό προς τον Νότο για τη Ρωσία ελέγχοντας τα Στενά του Βοσπόρου και των Δαρδανελίων και όχι μόνο.
- Είναι από ξηράς γέφυρα προς την Ασία: Συνορεύει με Συρία, Ιράκ, Ιράν, Αζερμπαϊτζάν (μέσω Ναχτσιβάν), Αρμενία, Γεωργία.
- Εάν απομακρυνόταν από τη Δύση, θα μπορούσε, μαζί με τη Ρωσία και το Ιράν, να αποτελέσει φραγμό στην γεωγραφική από ξηράς επαφή Ευρώπης – Ασίας.
- Έχει ισχυρό στρατό.
- Γενικά, σε περίπτωση ένταξης της σε αντίπαλο στρατόπεδο θα μπορούσε να αποτελέσει σοβαρό πρόβλημα για τη Δύση σε πολλούς τομείς..

Επομένως, οι Δυτικοί είναι αποφασισμένοι να κρατήσουν την Τουρκία στο Δυτικό στρατόπεδο και για αυτό κάνουν παραχωρήσεις οι οποίες θα μπορούσαν να θεωρηθούν αδιανόητες σε άλλη περίπτωση. Οι Τούρκοι ενθαρρύνονται στην επιθετική πολιτική τους έναντι των γειτόνων τους από τη στάση αυτή των Δυτικών.

Πώς βλέπει η Τουρκία τον ρόλο της στον κόσμο

- Η Τουρκία αν και είναι μέλος του NATO και παρόλο που επιθυμεί να παραμείνει σε αυτό, τα τελευταία 20 χρόνια επιχειρεί να οικοδομήσει τον δικό της άξονα με μια γεωγραφική οπτική 360 μοιρών.
- Δεν προσπαθεί να πείσει τη Δύση ότι είναι μέλος της, ούτε επιζητεί να την υποστηρίξει. Θέλει να έχει αυτόνομο ρόλο και να ασκεί ανεξάρτητη, και εν μέρει, αδέσμευτη πολιτική. Δεν υποτάσσεται στις αρχές της Δύσης και αναμένει να προσαρμοστεί εκείνη στις συνθήκες που επιβάλλει η ίδια. Δέχεται τις βασικές σταθερές της Δύσης όπως το NATO αλλά δεν αισθάνεται δεσμευμένη από αυτές.
- Βλέπει τον εαυτό της για την ώρα και μέχρι να γίνει παγκόσμια δύναμη, ως περιφερειακή δύναμη, διατηρώντας σχέσεις με τη Ρωσία και κάνοντας ανοίγματα και προς την Ασία με τη συμμετοχή της στον διάλογο με τον Οργανισμό συνεργασίας της Σαγκάης.
- Το όραμα του Turan, η κάποιου είδους εθνική ενοποίηση των τουρκομανικών κρατών υπό την Τουρκία, είναι εν υπνώσει, αλλά παραμένει ως εν δυνάμει σχέδιο αύξησης της τουρκικής επιρροής.
- Η ανάπτυξη των σχέσεων και η συνεργασία της Τουρκίας με την αφρικανική ήπειρο αποτελεί μία από τις βασικές αρχές της πολυδιάστατης εξωτερικής πολιτικής της. Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της Τουρκίας για την

Αφρική καταδεικνύεται από την αύξηση του αριθμού των Πρεσβειών της στην ήπειρο, από 12 το 2002 σε 44 το 2022.

Πυλώνες ισχύος της Τουρκίας είναι:

- Ένοπλες Δυνάμεις: ποσοτικά δεύτερος στρατός στο ΝΑΤΟ. Ωστόσο η στρατιωτική δύναμη είναι μεν ένας σημαντικός παράγοντας ισχύος – ο σημαντικότερος – αλλά δεν είναι ο μοναδικός.
- Η ισχύς ενός κράτους απορρέει από το σύνολο των δυνατοτήτων του και εδώ υπεισέρχονται παράγοντες όπως οι οικονομικές δυνατότητες, η διπλωματία, η ήπια ισχύς, οι πλουτοπαραγωγικοί πόροι, η βιομηχανική και τεχνολογική του βάση, οι υπηρεσίες πληροφοριών, η αμυντική βιομηχανία, η δημόσια διοίκηση και οργάνωση, ο πληθυσμός. Η Τουρκία έχει επιτελέσει προόδους και είναι ισχυρή σε αρκετούς από αυτούς τους τομείς.
- Πολιτική: Η ισχυρή κεντρική κυβέρνηση και η εθνική νοοτροπία του τουρκικού λαού αποτελούν παράγοντες ισχύος.
- Οικονομική ισχύς:
  1. Συγκαταλέγεται στις 20 οικονομικά ισχυρότερες οικονομίες του κόσμου.
  2. ΑΕΠ: 942 δις USD (υπολογίζεται για το 2023),
  3. Χρέος : 40% ΑΕΠ.
  4. Ανάπτυξη: 3,9% το γ' τρίμηνο 2022.
  5. Ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών: έλλειμμα 110 δις USD.
  6. Κατά κεφαλή εισόδημα: 10. 863 USD, αλλά σε PPP (purchasing power parity- ισοτιμία αγοραστικής δύναμης) υπολογίζεται σε 40.883 USD.
  7. Πληθωρισμός: 100%, ο οποίος επιφέρει οικονομικές ανισότητες.
- Δημόσια διπλωματία: Επιτυχής, αφού δεν υπάρχει ιδιαίτερη αντίδραση στις προκλητικές δηλώσεις και ανακοινώσεις της εναντίον της Ελλάδας, Γαλλίας, ΗΠΑ, Γερμανίας κλπ.

Οι στόχοι της Τουρκίας είναι:

Η Τουρκία αποτελεί ισχυρή οικονομική δύναμη και τα επόμενα χρόνια επιδιώκει να καταστεί ισχυρότερη με στόχο την δέκατη θέση και ίσως ακόμη υψηλότερα. Έχει κάνει λόγο για την τρίτη θέση, μετά την Κίνα και τις ΗΠΑ.

- Η Τουρκία πιστεύει ότι δικαιούται να είναι μία περιφερειακή δύναμη ενταγμένη στο παγκόσμιο σύστημα, να έχει επιρροή στις χώρες του γεωγραφικού της περιβάλλοντος και να τυγχάνει του σεβασμού εταίρων και αντιπάλων σε τέτοιο βαθμό ώστε να ορίζει τις εξελίξεις στο εγγύς εξωτερικό της.
- Δεν ενδιαφέρεται για ένταξη στην ΕΕ παρά μόνο με δικούς της όρους.
- Σε πρώτη φάση, στοχεύει στην εξασφάλιση Lebensraum (ζωτικό χώρο – Γαλάζια Πατρίδα) και στην επέκταση της επιρροής της σε Ελλάδα και Κύπρο αλλά και στην Αλβανία και στη Λιβύη με σκοπό τη στρατηγική περικύκλωση της Ελλάδας.
- Βελτίωση των σχέσεων της με Συρία, Αίγυπτο, Ισραήλ.
- Επιζήτηση ηγετικού ρόλου στις Ισλαμικές και Αραβικές χώρες.
- Εποφθαλμιά τα ελληνικά νησιά αλλά υπολογίζει προς το παρόν αρνητικά το ισοζύγιο.
- Δηλωμένος στόχος της είναι η ανάσχεση της Ελλάδας και των Κούρδων.

Η οπτική των ΗΠΑ

Το ΥΠΕΞ των ΗΠΑ και οι αμερικανικές δεξαμενές σκέψης συνεχίζουν να θεωρούν την Τουρκία, γενικά, αξιόπιστο σύμμαχο. Σύμφωνα με απόψεις των κύκλων αυτών:

- Οι σχέσεις με την Τουρκία, λαμβάνουν χώρα σε ένα περίπλοκο γεωπολιτικό περιβάλλον και με την Τουρκία σε οικονομική δυσπραγία.
- Εάν ένας διαφορετικός Τούρκος πρόεδρος κέρδιζε τις εκλογές του 2023 και έπαιρνε την εξουσία, θα μπορούσαν να είναι δυνατές κάποιες αλλαγές στην εσωτερική και εξωτερική πολιτική της Τουρκίας.
- Ενώ η εμβάθυνση των δεσμών με τη Ρωσία παραμένει αιτία ανησυχίας για τις ΗΠΑ, η εμφάνιση της Τουρκίας ως μεσολαβητή μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας μετά την εισβολή της Ρωσίας το 2022 έχει αναμφισβήτητα αυξήσει τη σημασία της Τουρκίας στον ορίζοντα της πολιτικής των ΗΠΑ.
- Οι μακροχρόνιες διαμάχες μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας σχετικά με τα κυριαρχικά δικαιώματα στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο αυξήθηκαν το 2022 εν μέσω μεγαλύτερης στρατηγικής συνεργασίας των ΗΠΑ με την Ελλάδα. Οι τεταμένες σχέσεις της Τουρκίας με την Ελλάδα δημιουργούν κάποια προβλήματα στο Κογκρέσο εμποδίζοντας την εφαρμογή της πολιτικής της αμερικανικής κυβέρνησης.
- Για δεκαετίες, η Τουρκία βασιζόταν στενά στις Ηνωμένες Πολιτείες και το ΝΑΤΟ για αμυντική συνεργασία, στις ευρωπαϊκές χώρες για το εμπόριο και τις επενδύσεις, και στη Ρωσία και το Ιράν για τις εισαγωγές ενέργειας.
- Οι Τούρκοι ηγέτες έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για τη μείωση της εξάρτησής τους από τη Δύση και αυτό μπορεί εν μέρει να εξηγήσει την

προθυμία τους να συντονίσουν ορισμένες ενέργειες τους με τη Ρωσία. Ωστόσο, η Τουρκία διατηρεί σημαντικές διαφορές με τη Ρωσία στη Συρία, την Ουκρανία, τη Λιβύη και αναφορικά με τη σύγκρουση Αρμενίας-Αζερμπαϊτζάν.

- Στον απόηχο της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία το 2022, η Τουρκία αντιμετωπίζει προκλήσεις στην εξισορρόπηση των σχέσεων της με τις δύο χώρες και στη διαχείριση της πρόσβασης στον Εύξεινο Πόντο, με επιπτώσεις στους δεσμούς ΗΠΑ - Τουρκίας.
- Καθόσον αφορά τη Συρία και τη συνεχιζόμενη σύγκρουση κοντά στα σύνορα, η ανησυχία της Τουρκίας οφείλεται σε μεγάλο βαθμό:
  1. Στη ροή σχεδόν τεσσάρων εκατομμυρίων προσφύγων στην Τουρκία,
  2. Στις προσπάθειες των ΗΠΑ να αντιμετωπίσουν το Ισλαμικό Κράτος συνεργαζόμενες με Κούρδους της Συρίας που συνδέονται με το Εργατικό Κόμμα του Κουρδιστάν (κουρδικό ακρωνύμιο PKK, που έχει χαρακτηριστεί από τις ΗΠΑ τρομοκρατική οργάνωση και τις κουρδικές Ομάδες Προστασίας Πολιτών YPG),
  3. Στην παρουσία ρωσικών, αμερικανικών και ιρανικών δυνάμεων στη Συρία που περιπλέκουν και περιορίζουν κάπως την τουρκική δράση.
- Η Τουρκία και οι συμμαχικές ένοπλες ομάδες της συριακής αντιπολίτευσης έχουν καταλάβει διάφορες περιοχές της βόρειας Συρίας από το 2016 και ο στρατός της Τουρκίας συνεχίζει να στοχεύει Κούρδους μαχητές στη Συρία και το Ιράκ. Ο στρατός της Τουρκίας θα μπορούσε να αναλάβει άλλη μια χερσαία επιχείρηση εναντίον των Κούρδων της Συρίας που συνδέονται με το PKK, παρά τις αναφερόμενες εκφράσεις ανησυχίας των ΗΠΑ και της Ρωσίας.
- Οι τάσεις στις σχέσεις της Τουρκίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες είναι καθοδικές καθώς η Τουρκία επιδιώκει μεγαλύτερη ανεξαρτησία δράσης ως περιφερειακή δύναμη εντός ενός πιο πολυπολικού παγκόσμιου συστήματος.
- Το ενδιαφέρον των Τούρκων ηγετών να μειώσουν την εξάρτησή τους από τη Δύση για άμυνα και να αποθαρρύνουν τη Δυτική επιρροή στην εσωτερική τους πολιτική μπορεί εν μέρει να εξηγήσει την προθυμία τους να συντονίσουν ορισμένες ενέργειες τους με τη Ρωσία, όπως στη Συρία και με την αγορά από την Τουρκία ενός ρωσικού συστήματος άμυνας επιφανείας-αέρος S-400. Ωστόσο, η Τουρκία διατηρεί σημαντικές διαφορές με τη Ρωσία, με την οποία έχει μακρά ιστορία διαφωνίας, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών και στρατιωτικών κρίσεων που αφορούν τη Συρία, την Ουκρανία, τη Λιβύη και την Αρμενία-Αζερμπαϊτζάν.
- Η Τουρκία φαίνεται να οικοδομεί περιφερειακές σχέσεις εν μέρει λόγω της εξαγωγής του ευπώλητου drone Bayraktar TB2. Προτίθεται την επόμενη τριετία να κατασκευάσει ένα εργοστάσιο παραγωγής των στην Ουκρανία.

- Ακόμη και εάν η Τουρκία δεν θα μπορέσει να προμηθευτεί τα F16, οι ανάγκες ασφαλείας και η πολιτική υπαγορεύουν στην Άγκυρα να παραμείνει εντός του πεδίου εφαρμογής του NATO καθόσον αφορά την προμήθεια μαχητικών αεροπλάνων. Οι μόνες βιώσιμες επιλογές μέχρι η Τουρκία να κατασκευάσει το μαχητικό της πέμπτης γενιάς TF-X που αναμένεται την επόμενη δεκαετία, είναι το Eurofighter Typhoon, Saab- Gripen και το F-16 Block 70.
- Η υποστήριξη σουνιτικών ισλαμιστικών ομάδων όπως η Χαμάς (έχει χαρακτηριστεί από τις ΗΠΑ τρομοκρατική οργάνωση), η Αιγυπτιακή Μουσουλμανική Αδελφότητα και οι ένοπλες ομάδες της συριακής αντιπολίτευσης δημιουργούν πρόσθετα προβλήματα στις σχέσεις της Τουρκίας με τη Δύση.
- Τα συνεχιζόμενα οικονομικά προβλήματα της υπογραμμίζουν τους κινδύνους που θα αντιμετωπίσει η Τουρκία εάν θέσει σε κίνδυνο τους δεσμούς της με τη Δύση.
- Ένας διαφορετικός πρόεδρος μπορεί να δυσκολευτεί να αλλάξει την τουρκική πολιτική σε ορισμένα από τα ακόλουθα θέματα που απασχολούν την ασφάλεια: Συρία και Ιράκ (κουρδική μαχητικότητα, προσφυγικά ζητήματα και επιρροή άλλων χωρών), Ελλάδα και Κύπρος (διαφορές στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο) και Ρωσία και Ουκρανία (σύγκρουση και περιφερειακές και παγκόσμιες συνέπειές της).
- Οι ΗΠΑ θεωρούν ότι η ένταξη της Τουρκίας στο NATO βοηθά στην πρόσδεση της Τουρκίας στη Δύση.
- Η θέση της Τουρκίας κοντά σε αρκετές περιοχές συγκρούσεων έχει καταστήσει τη συνεχή διαθεσιμότητα του εδάφους της για τη στάθμευση και τη μεταφορά όπλων, φορτίου και προσωπικού πολύτιμη για τις Ηνωμένες Πολιτείες και το NATO. Εκτός από την αεροπορική βάση Ιντσιρλίκ κοντά στη νότια τουρκική πόλη των Αδάνων, άλλες σημαντικές τοποθεσίες των ΗΠΑ/NATO περιλαμβάνουν ένα ραντάρ αντιπυραυλικής άμυνας έγκαιρης προειδοποίησης στην ανατολική Τουρκία και μια διοίκηση χερσαίων δυνάμεων του NATO στη Σμύρνη. Η Τουρκία ελέγχει επίσης την πρόσβαση προς και από τη Μαύρη Θάλασσα μέσω των Στενών του Βοσπόρου και των Δαρδανελίων
- Η Τουρκία έχει κάνει μια σειρά από κινήσεις εξωτερικής πολιτικής από το 2016 προς στενότερους δεσμούς με τη Ρωσία. Αυτές οι κινήσεις θα μπορούσαν να υποκινηθούν από έναν συνδυασμό παραγόντων, συμπεριλαμβανομένης της προσπάθειας της Τουρκίας να μειώσει την εξάρτηση από τη Δύση, του οικονομικού καιροσκοπισμού και των πιθανοτήτων να αυξήσει την περιφερειακή επιρροή της εις βάρος της Ρωσίας. Η Τουρκία έχει επίσης πλησιάσει αρκετές χώρες που περιβάλλουν τη Ρωσία - συμπεριλαμβανομένης της Ουκρανίας και της Πολωνίας - πιθανότατα εν μέρει ως αντίβαρο στη ρωσική περιφερειακή ισχύ.

- Στα θετικά σημεία αναφορικά με τις σχέσεις της Τουρκίας με τη Δύση συμπεριλαμβάνονται η καταγγελία της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, το κλείσιμο των Στενών σε εμπόλεμα πολεμικά πλοία, η αντίθεση στις ρωσικές διεκδικήσεις στο ουκρανικό έδαφος και η μεσολάβηση της για τη συμφωνία σχετικά με τα σιτηρά.
- Οι συναλλαγές της Τουρκίας που σχετίζονται με τη Ρωσία θα μπορούσαν ενδεχομένως να οδηγήσουν σε δυτικές δευτερεύουσες κυρώσεις κατά της Τουρκίας λόγω της διευκόλυνσης αποφυγής των κυρώσεων έναντι της Ρωσίας.
- Με την Ουγγαρία να είναι πιθανό να επικυρώσει την ένταξη της Σουηδίας και της Φινλανδίας έως τις αρχές του 2023, η Τουρκία θα μπορούσε να παραμείνει ως η μόνη χώρα που καθυστερεί τη διαδικασία.

Συμπερασματικά

- Επί Erdogan υπάρχει οπισθοδρόμηση στον τομέα του εκδημοκρατισμού της Τουρκίας. Ωστόσο αυτό δεν είναι αναγκαστικά στοιχείο αδυναμίας της χώρας, ίσως μάλιστα το αντίθετο. Ο τουρκικός λαός έχει μακρά ιστορία αυταρχικής διακυβέρνησης και αποκλίνει ως προς αυτό από λαούς της Δύσης.
- Είναι μια χώρα του Ισλάμ, ωστόσο η κοσμική κληρονομιά του κεμαλισμού παραμένει ισχυρή, κυρίως στη δυτική Τουρκία και την Κωνσταντινούπολη. Οι Τούρκοι των περιοχών αυτών θέλουν να ζουν με τα πρότυπα της Δύσης και πολλοί έχουν μεταναστεύσει στην Ευρώπη και ΗΠΑ. Ωστόσο το Ισλάμ και η Ανατολή παραμένουν πάντα ισχυρότερα στοιχεία καθόσον αφορά τη διαμόρφωση της εικόνας της χώρας.
- Η γεωπολιτική απόκλιση της Τουρκίας από τη Δύση είναι ουσιαστική. Η κυβέρνηση Erdogan στάθμισε ότι η Δύση ευρίσκεται σε παρακμή και επέλεξε διαφορετική, πλέον αυτόνομη πορεία από ότι συνέβαινε στο παρελθόν.
- Η Τουρκία αισθάνεται ισχυρή λόγω του μεγάλου πληθυσμού και της αναπτυγμένης οικονομίας της που την κατατάσσει μεταξύ των 20 πλέον οικονομικά ανεπτυγμένων χωρών του κόσμου. Έχει αυτοπεποίθηση, και δεν θεωρεί ότι η συμμαχία με τη Δύση είναι μονόδρομος.
- Η Τουρκία είχε και συνεχίζει να έχει, αν και ίσως σε μικρότερο πλέον βαθμό, την ισχυρή υποστήριξη της Δύσης. Κατά την λεγόμενη Αραβική Άνοιξη, η Δύση πρόβαλε την Τουρκία ως πρότυπο ενός «πολιτικού Ισλάμ». Βάσει αυτού η Τουρκία επιχείρησε να επιβληθεί ως ηγέτιδα του Αραβικού κόσμου και του Ισλάμ. Οι Άραβες δεν τσίμπησαν και αντέτειναν ότι η έννοια του πολιτικού Ισλάμ είναι άνευ περιεχομένου.
- Η Δύση κάνει λάθος για τη συμμαχία της Τουρκίας με αυτή. Η Τουρκία ουδέποτε έριξε μια ντουφεκιά υπέρ των Δυτικών αξιών παρά μόνο αν

εξυπηρετούσε τα δικά της εθνικά συμφέροντα. Στο NATO εισήλθε γιατί ήθελε να ασφαλίσει τις βορειοανατολικές της επαρχίες από την Σοβιετική Ένωση. Στην Κορέα πολέμησε αλλά ήταν υπό τη σημαία του ΟΗΕ. Τη σημερινή εποχή, δεν βοήθησε τους στόχους της Δύσης ούτε στην Συρία - παρά μόνο αν συνέπιπταν με τον πόλεμο που εξαπέλυσε εναντίον των Κούρδων – αλλά ούτε και στη Λιβύη συντάχθηκε με τα σχέδια της Δύσης. Στο Ρωσο-Ουκρανικό πόλεμο έλαβε θέση μάλλον υπέρ της Ρωσίας μη συμμετέχοντας στο εμπάργκο και εμποδίζοντας την διεύρυνση του NATO. Στην Ουκρανία πώλησε όπλα, κυρίως drones. Γνωρίζοντας ότι ενδεχομένως τα δυτικά όπλα θα είχαν συστήματα ώστε να μη χρησιμοποιηθούν εναντίον νατοϊκής χώρας, αγόρασε από τη Ρωσία τους πυραύλους S-400.

- Παρά ταύτα οι Δυτικοί προτιμούν να είναι η Τουρκία μαζί τους, έστω και μόνο στα λόγια, παρά απέναντί τους. Στα πλαίσια αυτά υποκύπτουν ακόμη και στα γελοία αιτήματα της Τουρκίας, όπως να αποκαλείται η χώρα με το τουρκικό της όνομα *Türkiye* στις ξένες γλώσσες.
- Η Τουρκία δεν αναμένει υποστήριξη από τη Δύση, αλλά αναγνώριση του περιφερειακού της ρόλου.